07 Αγροτικές περιοχές

Η συζήτηση για τις αγροτικές περιοχές δεν μπορεί να αποσυνδεθεί από τη βιωσιμότητα της αγροτικής παραγωγής. Η ύπαιθρος δεν είναι μόνο χώρος κατοικίας, τοπικών υπηρεσιών ή γενικών αναπτυξιακών παρεμβάσεων. Είναι χώρος παραγωγής, απασχόλησης, διαχείρισης φυσικών πόρων, κοινωνικής συνοχής και τοπικής οικονομικής δραστηριότητας. Για τον λόγο αυτό, η νέα ΚΑΠ 2028-2034 πρέπει να αντιμετωπίσει τις αγροτικές περιοχές όχι ως συμπληρωματικό πεδίο πολιτικής, αλλά ως βασικό χώρο εφαρμογής της ίδιας της αγροτικής πολιτικής.

Στο πλαίσιο της νέας αρχιτεκτονικής, οι αγροτικές περιοχές καλούνται να αξιοποιήσουν ένα ευρύτερο φάσμα εργαλείων, συνέργειες μεταξύ πολιτικών και χρηματοδοτήσεων, καθώς και παρεμβάσεις που συνδέονται με υποδομές, περιβάλλον, προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, παραγωγή ενέργειας, βιοοικονομία, αγροτουρισμό, μεταφορές και εφοδιαστική αλυσίδα. Η κατεύθυνση αυτή μπορεί να δημιουργήσει νέες δυνατότητες, εφόσον δεν οδηγήσει σε αποδυνάμωση του παραγωγικού πυρήνα της υπαίθρου ή σε διάχυση των πόρων της ΚΑΠ σε γενικές αναπτυξιακές δράσεις χωρίς άμεση σύνδεση με τη γεωργία.

Για την Ελλάδα, η διάσταση αυτή είναι ιδιαίτερα κρίσιμη. Πολλές αγροτικές περιοχές αντιμετωπίζουν συνδυασμένες πιέσεις: δημογραφική συρρίκνωση, γήρανση του παραγωγικού πληθυσμού, περιορισμένη πρόσβαση σε υπηρεσίες, αδυναμίες υποδομών, αυξημένο κόστος μεταφοράς, κλιματική ευαλωτότητα και περιορισμένες εναλλακτικές οικονομικές δραστηριότητες. Σε ορεινές, νησιωτικές, μειονεκτικές και παραμεθόριες περιοχές, η γεωργική δραστηριότητα δεν αποτελεί απλώς έναν οικονομικό κλάδο. Αποτελεί βασικό παράγοντα συγκράτησης πληθυσμού, διατήρησης τοπικής απασχόλησης και κοινωνικής συνοχής.

Η πολιτική για τις αγροτικές περιοχές πρέπει να σχεδιαστεί ως πολιτική παραγωγικής ανθεκτικότητας και όχι μόνο ως πολιτική τοπικής ανάπτυξης. Η βιώσιμη γεωργική δραστηριότητα δημιουργεί εισόδημα, ζήτηση για υπηρεσίες, ανάγκη για μεταποίηση, τοπική εμπορική δραστηριότητα και θέσεις εργασίας. Όταν αποδυναμώνεται η παραγωγή, οι επιπτώσεις υπερβαίνουν τον ίδιο τον παραγωγό και επηρεάζουν συνολικά την τοπική οικονομία.

Ιδιαίτερη σημασία έχει η στήριξη συλλογικών υποδομών. Η μεταποίηση, η αποθήκευση, η τυποποίηση, η ψύξη, η ικνηλασιμότητα, η διαχείριση ποιότητας, η οργάνωση εμπορίας και η πρόσβαση σε σύγχρονα εργαλεία διαχείρισης της παραγωγής είναι κρίσιμες λειτουργίες για την τοπική προστιθέμενη αξία. Σε περιοχές όπου η παραγωγή είναι κατακερματισμένη, οι υποδομές αυτές δεν μπορούν εύκολα να αναπτυχθούν από μεμονωμένους παραγωγούς. Χρειάζονται συλλογικά σχήματα, συνεταιρισμούς, Ομάδες Παραγωγών και τοπικές δομές που μπορούν να οργανώσουν την παραγωγή και να διατηρήσουν μεγαλύτερο μέρος της αξίας στην περιοχή.

Οι συνεταιρισμοί έχουν ιδιαίτερο ρόλο σε αυτό το πλαίσιο. Σε πολλές περιοχές της χώρας αποτελούν από τις λίγες οργανωμένες οικονομικές δομές που συνδέουν άμεσα παραγωγούς, αγορά, τεχνική υποστήριξη και τοπική απασχόληση. Η ενίσχυσή τους δεν αποτελεί μόνο μέτρο αγροτικής πολιτικής, αλλά και εργαλείο τοπικής ανάπτυξης. Μέσα από συλλογικές επενδύσεις, παροχή υπηρεσιών, οργάνωση αγοράς και υποστήριξη των μελών τους, μπορούν να συμβάλουν στη διατήρηση της παραγωγικής δραστηριότητας και στη σταθερότητα των αγροτικών κοινοτήτων.

Η ισορροπία ανάμεσα στην ενιαία εθνική στρατηγική και την προσαρμογή στις τοπικές ανάγκες είναι κρίσιμη. Η Ελλάδα χρειάζεται ενιαίο εθνικό πλαίσιο εφαρμογής, ώστε να διασφαλίζεται συνοχή, ισονομία και προβλεψιμότητα. Ταυτόχρονα, το πλαίσιο αυτό πρέπει να επιτρέπει στοχευμένες προσαρμογές για περιοχές με ειδικές ανάγκες. Η λύση δεν είναι ούτε ένα πλήρως οριζόντιο μοντέλο που αγνοεί τις τοπικές συνθήκες, ούτε μια

κατακερματισμένη εφαρμογή που δημιουργεί διαφορετικές ταχύτητες μεταξύ περιφερειών. Το ζητούμενο είναι ενιαία στρατηγική με πραγματική εδαφική ευαισθησία.

Στο ίδιο πλαίσιο, εργαλεία όπως το LEADER και οι τοπικές αναπτυξιακές παρεμβάσεις πρέπει να διατηρήσουν τον ρόλο τους, αλλά να λειτουργούν συμπληρωματικά προς τον παραγωγικό πυρήνα της υπαίθρου. Η τοπική ανάπτυξη δεν πρέπει να αποσυνδεθεί από τη γεωργία, τη μεταποίηση, την ποιότητα, τη βιοοικονομία, τις τοπικές αλυσίδες αξίας και την ενίσχυση της απασχόλησης. Οι συνέργειες με άλλα ευρωπαϊκά εργαλεία μπορούν να είναι χρήσιμες, υπό την προϋπόθεση ότι δεν υποκαθιστούν τους πόρους της ΚΑΠ και δεν αποδυναμώνουν τη στήριξη της αγροτικής παραγωγής.

Στη βάση των ανωτέρω, η GAIA ΕΠΙΧΕΙΡΕΙΝ θεωρεί αναγκαίο:

- να σχεδιαστεί η πολιτική για τις αγροτικές περιοχές ως πολιτική παραγωγικής ανθεκτικότητας, με επίκεντρο τη βιώσιμη αγροτική δραστηριότητα, την τοπική προστιθέμενη αξία και τη διατήρηση απασχόλησης,
- να διασφαλιστεί ότι οι πόροι και τα εργαλεία της ΚΑΠ παραμένουν συνδεδεμένα με τη βιωσιμότητα της αγροτικής παραγωγής, την απασχόληση και την τοπική προστιθέμενη αξία,
- να υπάρξει ειδική μέριμνα για ορεινές, νησιωτικές, μειονεκτικές, ξηροθερμικές και παραμεθόριες περιοχές, με βάση τις πραγματικές παραγωγικές και γεωγραφικές τους δυσκολίες και τον κρίσιμο ρόλο της γεωργικής δραστηριότητας στη συγκράτηση πληθυσμού, την τοπική απασχόληση και την κοινωνική συνοχή
- να ενισχυθούν συλλογικές υποδομές σε μεταποίηση, αποθήκευση, τυποποίηση, ποιότητα, ιχνηλασιμότητα, ψύξη, εμπορία και οργάνωση αγοράς,
- να αναγνωριστεί ο ρόλος των συνεταιρισμών, των Ομάδων Παραγωγών και των Οργανώσεων Παραγωγών ως βασικών πυλώνων τοπικής ανάπτυξης, απασχόλησης και κοινωνικής συνοχής,
- να αξιοποιηθούν οι συνέργειες με άλλα ευρωπαϊκά εργαλεία χρηματοδότησης, χωρίς όμως να αποδυναμωθεί ο πυρήνας της ΚΑΠ ή να μεταφερθούν αγροτικοί πόροι σε γενικές πολιτικές χωρίς άμεσο όφελος για την παραγωγή,
- να διατηρηθεί ενιαίο εθνικό πλαίσιο εφαρμογής, με δυνατότητα στοχευμένων προσαρμογών για περιοχές με μόνιμα φυσικά, γεωγραφικά ή διαρθρωτικά μειονεκτήματα.